

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ с.ЕКЗАРХ АНТИМОВО
ОБЩИНА КАРНОБАТ
тел./факс 05524/2225
botevanvok@gmail.com
www.botevanvo.net

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

В ОУ „Христо Ботев“ – с.екзарх Антимово
за учебната 2017 - 2018г.

УТВЪРЖДАВАМ:
Христина Козарова
ДИРЕКТОР

Във връзка със заповед РД 09-611/18.05.2012г. на МОМН, на основание чл. 25, ал. 4 от Закона за администрацията и чл. 41 от Устройствения правилник на Министерството на образованието, младежта и науката, от 01.10.2012г. в ОУ „Христо Ботев“ – с.Екзарх Антимово се провежда кампания за прилагане на механизъм за противодействие на училищния тормоз между и учениците.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък за справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА КАМПАНИЯТА

1. Да се разширят знанията на ученици, учители и родители за същността и последствията от психическия тормоз, да се създаде атмосфера на доверие и толерантност в училище, да бъдат сведени до минимум проявите на тормоз и насилие.
2. Да се повиши чувствителността към проявите на насилие и тормоз, като се създаде атмосфера, в която учениците свободно да говорят по темата, да търсят помощ, да разпознават признаците на тормоз и активно да се включат в мероприятията за противодействието му.
3. Да се привлекат всички органи на общността – семейството, местната власт, специализираните служби, имащи отношение към учебно-възпитателния процес.
4. Да се синхронизират действията на педагогическия персонал, чрез създаването на единен стъпков механизъм с ясни предписания за действие при привеждане в употреба и използване на механизма в практиката.

По правило едно лице е тормозено, когато е изложено на продължителни и повтарящи се отрицателни действия от едно или повече лица. С други думи, тормоз е, когато някой постоянно и нарочно казва или причинява неприятни неща на друг, който не може да се защити сам.

Според определението, тормозът се характеризира със следните три обстоятелства:

действието е отрицателно и съзнателно;

действието е повтарящо се и продължава във времето;

участниците в действието не се равнопоставени по отношение на силите.

Отрицателно, съзнателно действие

Действието е отрицателно и съзнателно, тъй като лицето нарочно упражнява физически или психически тормоз над друго лице посредством физически контакт, думи, игнориране или по друг начин.

Тормозът се случва без никаква явна провокация от страна на жертвата. По-скоро децата, които тормозят обикновено поемат инициативата и търсят такива, които са по-слаби от тях, за да проявят агресията си. Независимо дали децата, които тормозят другите си дават напълно сметка или не за въздействието на тормоза, те във всеки случай разбират, че това което правят е неприятно за другите.

Повтарящо се и продължава във времето

Когато тормозът се определя като повтарящо се действие, целта е да се изключат несериозните еднократни или случайни действия. Трябва да се има предвид обаче, че децата, които имат склонност да тормозят другите са много умели в прикриването на поведението си, а тези, които са обект на тормоз често се притесняват да споделят и признаят случващото се пред възрастен, или по-лошо – нямат доверие, че споделяйки тормозът ще бъде прекратен.

Действие при което има неравнопоставеност на силите

Реалната или предполагаемата неравнопоставеност на силите има различни измерения. Детето, което е тормозено може да е физически по-слабо, или да си мисли, че е по-слабо, от това, което го тормози. Може да е и едно срещу много.

Видове и форми на тормоз

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **физически тормоз** – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **вербален тормоз** – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

- ▶ Традиции в училищната общност, провокиращи и стимулиращи агресия и насилие;
- ▶ Драстична промяна в ценностната система, при която стойности като солидарност, готовност за оказване на помощ или съчувствие са изтласкани на заден план.

Характерни черти на участниците в ситуация на тормоз – основни тенденции

Деца, които са подложени на тормоз могат да се разделят на две основни групи:

- пасивни или подчиняващи се тормозени, които са само тормозени;
- провокативни тормозени, които са едновременно прицел на тормоз и извършители на тормоз.

Пасивни или подчиняващи се жертви

Това са деца, които са подложени на тормоз, но в отговор те самите не тормозят, нито предизвикват по някакъв начин тормоза. Те не приемат тормоза, а просто не реагират на него с агресия.

Обикновено те са тихи, внимателни, чувствителни и лесно се разплакват; те са несигурни и нямат самочувствие или имат отрицателно отношение към себе си; ако са момчета, те често са физически по-слаби от съучениците си и не обичат да се бият; имат малко приятели или нямат приятели изобщо; страхуват се да не бъдат наранени или сами да се наранят; по-лесно им е да общуват с възрастни – родители, учители – отколкото с връстниците си;

Провокативни жертви

Към тази група спадат малка част от потърпевшите на тормоза – не повече от 20%. Тези деца обикновено едновременно понасят и упражняват някаква форма на тормоз. Те изпадат в депресивни състояния, биват изключвани от групата, липсва им самочувствие и се чувстват отритнати от връстниците си. При тях има обаче и прилика с децата, които упражняват тормоз. Те се опитват да тормозят по-слабите от тях, въпреки че не са така ефективни, както чистите извършители на тормоз.

Тези деца често са темпераментни и се опитват да си върнат, когато са нападани или тормозени, но обикновено без особен успех. Обикновено те са възприемани като неприятни и досадни; някои от тях са хиперактивни и импулсивни и трудно се съсредоточават; поради тяхното често дразнещо поведение, те обикновено не са харесвани нито от връстниците си, нито от възрастните, включително и от учителите;

Деца, които тормозят други деца

отрицателно настроен лидер. Много рядко децата споменават, че са тормозени от едно единствено дете.

Групови механизми, които оказват влияние върху ситуациите на тормоз:

Социално влияние

Някои деца могат да се повлияят и да участват в тормоза, ако водачът в ситуацията е популярна личност, или някой, на когото те се възхищават. Тези, които могат да бъдат „заразени“ често са деца, които не са сигурни в себе си, които мислят, че така ще се утвърдят сред връстниците си;

Отслабване на естественото отхвърляне на агресивните тенденции

Ако учителите или другите ученици се опитат да спрат тормоза, тормозещия или тормозещите, се чувстват горди от постъпката си и „победата“ над жертвата. Това може да допринесе за отслабването на задръжките срещу агресивното поведение сред „неутралните“ деца и може да ги накара да се включат в тормоза.

Намалено чувство за индивидуална отговорност

Проблема се отнася до това, че човек се чувства по-малко виновен и по-малко отговорен, когато наблюдава нападението или друг вид агресия, заедно с други свидетели. Всъщност в дадена ситуация, колкото повече са зяпащите, които невъзмутимо наблюдават, толкова по-малки са шансовете някой да се намеси в опит да прекрати случващото се. По този начин иначе добри деца, но лесно влияещи се от другите, могат да участват от време на време в ситуации на тормоз, без особени угризения на съвестта.

Постепенни промени във възприятията на жертвата – виктимизация

Виктимизацията е обективен процес на превръщане на отделен човек, група от хора или обществото в реални или потенциални жертви на отделно престъпление или на престъпността като цяло.

В следствие на постоянните атаки и безцеремонни коментари, жертвата постепенно започва да се възприема като безстойностна личност, която заслужава тормоза, който понася. Т.е. тормозът влияе върху самооценката. Още по-лошо е, че наблюдателите започват да мислят по същия начин. Всички тези групови механизми, сработват за да намалят чувството на вина у децата, които понякога се включват в тормоза без да участват активно в него и без да стават негови инициатори.

Важно е да знаем, че в ситуация на тормоз няма „невинни“. Всеки приема една от следните шест роли, с всички последствия от това:

2. Извършване оценка на тормоза през на учебната година.

- анкета се провежда от класните ръководители в началото и в края на учебната година. Резултатите се обработват от Координационен съвет до десет дни след провеждането и се обсъждат на Педагогически съвет.
- в края на учебната година - до 10.06.2018г. – повторно се провежда анкета с Въпросник за оценка на училищната среда с цел установяване настъпилите промени.

3. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно План за квалификационната дейност за учебната година.

IV. НАЧИНИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ ОТ ОУ „Христо Ботев“ – с.Екзарх Антимово

1. Създаване на координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Председател:

инж. Стоянка Митева - начален учител

Членове:

Катя Галинова Иванова – учител ГЦОУД

Стоян Йовчев Стоянов - учител ГЦОУД

2. Планиране на три нива –

класна стая, училище, общност.

Дейности на ниво класна стая - съгласно Плана за час на класа;

Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и да се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и други.

Дейности на ниво училище - съгласно Годишен план на ОУ „Христо Ботев“ – с.Екзарх Антимово

Изработване и приемане на единен механизъм за противодействие на училищния тормоз, включително разписани ясни отговорности за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;

Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз;

Осигуряване на реални партньорства с външни на училището институции, организации и специалисти.

Изследване на проблема чрез анонимна анкета за ученици и родители.

Провеждане на обучение за разрешаване на конфликтите в училище на учители и класни ръководители.

Приемане на правила и общоучилищни ценности, предложени от класовете, които да бъдат част от училищната политика.

VI. ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ.

Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на сили между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват, без активно да участват.

По-голяма част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва незабавно да бъдат разделени и да се прекрати физическия контакт между тях незабавно.

- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се направи на по-късен етап. Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство.

- Спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказание на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето – обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето – извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено такова, което го унижава, а от състрадание, за да може то да развие това чувство към другите. Счита се, че липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

Втора стъпка: Реакция спрямо детето, което е упражнило тормоз

- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. **Когато се прилага подход на възстановяване на щетата, е необходимо задължително да се уведоми класния ръководител.**

- Той се прилага от класния ръководител. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не

- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

VII. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ

● Регистриране на ситуации на тормоз

1. Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.
2. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал, с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция.
3. Регистърът съдържа следните реквизити:
„дата“, „участници“, „клас“, „предприети мерки“, „подпис“.
4. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая.
5. Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответните мерки като взаимодействат с родителите на ученика, с учители.
6. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

● Включване на родителите

1. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия и мерки за разрешаване на ситуацията;
2. В разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
3. Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките и обидите към другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта. От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат.